

สรุปการตรวจสอบข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์

สัปดาห์ที่ 52 วันที่ 25–31 ธันวาคม พ.ศ. 2548

(Outbreak Verification Summary, 52 nd Week, Dec 25 - 31, 2005)

✍ เรียบเรียงโดย สุชาติ จันทรวิเชียร

กลุ่มงานเฝ้าระวังสอบสวนทางระบาดวิทยา สำนักระบาดวิทยา

✉ meow@health.moph.go.th

ข่าวการระบาดใน/ต่างประเทศ

ในสัปดาห์ที่ 52 ระหว่างวันที่ 25 – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2548 สำนักระบาดวิทยาได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

1. สถานการณ์ในประเทศ

1.1 อาการเป็นพิษและเสียชีวิต สงสัยรับประทานเมล็ดมะกัลดำทาหนู 1 ราย ที่จังหวัดร้อยเอ็ด

วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและควบคุมโรคจังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับแจ้งจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธรว่า มีผู้ป่วยหญิง อายุ 8 ปี อยู่ที่หมู่ 8 บ้านขุมเงิน ตำบลโคกสว่าง อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลยโสธรด้วยอาการอาเจียน ช็อก และเสียชีวิต หลังรับเข้ารักษาในโรงพยาบาลประมาณ 3 – 4 ชั่วโมง ทีมเฝ้าระวังสอบสวนโรคเคลื่อนที่เร็วของอำเภอพนมไพร ออกสอบสวนและควบคุมโรคในพื้นที่ พบว่า วันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2548 เวลาประมาณ 12.00 น. ผู้ป่วยเก็บเมล็ดมะกัลดำทาหนูที่ขึ้นข้างทางรับประทานไม่ทราบปริมาณ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และรับประทานข้าวและผักผักรวมเป็นอาหารกลางวันร่วมกับสมาชิกในครอบครัวรวม 4 คน หลังจากนั้นประมาณ 2 ชั่วโมง เริ่มอาเจียน ส่วนผู้ที่ร่วมรับประทานอาหารกลางวันอีก 3 คน ไม่มีใครป่วย เข้ารับการรักษาที่สถานีอนามัยบ้านขุมเงิน ได้รับสารละลายเกลือแร่ (ORS) และยา Domperidone รับประทานแล้วอาการดีขึ้น วันรุ่งขึ้นเวลา 05.00 น. อาเจียนหลายครั้ง หน้าซีด และอ่อนเพลียมาก เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลพนมไพร แรกเริ่มมีอาการอ่อนเพลียมาก ซึม หายใจ 20 ครั้ง/นาที ซีฟจรเต้นช้า และไม่สม่ำเสมอ ประมาณ 36 – 48 ครั้ง/นาที ความดันโลหิต 50/0 มิลลิเมตรปรอท แพทย์วินิจฉัย Severe Nausea and Vomiting with Hypovolemia Shock หลังได้รับการรักษา อาการไม่ดีขึ้น ถูกส่งเข้ารับการรักษาต่อที่โรงพยาบาลยโสธร เวลา 11.00 น. ของวันเดียวกัน แรกเริ่มผู้ป่วยซึมและอ่อนเพลียมาก ซีฟจรเต้นช้าและไม่สม่ำเสมอ ประมาณ 44 – 50 ครั้ง/นาที ความดันโลหิต 80/50 มิลลิเมตรปรอท เวลาประมาณ 14.00 น. มีอาการ Cardiac Arrest และเสียชีวิต เวลา 14.30 น. ของวันเดียวกัน แพทย์วินิจฉัย 1) Food Poisoning 2) Hypovolemia Shock และ 3) Hypercalcemia

ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันควบคุมโรคอำเภอพนมไพร ได้ให้สุขศึกษาเรื่องพิษของเมล็ดมะกัลดำทาหนู และประชาสัมพันธ์ผ่านทางหอกระจายข่าว เพื่อแจ้งเตือนประชาชนให้ระมัดระวังไม่ให้บุตรหลานไปเก็บเมล็ดพืชชนิดนี้มาเล่นหรือรับประทาน โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

มะกัลดำทาหนู มีชื่อเรียกตามภาษาท้องถิ่นต่าง ๆ ว่า กัลดำเครือ กัลดำไก่ มะกัลดำแดง มะกัลดำเครือ มะแด้ก มะขามไฟ ดาดำแดง ไม้ไฟ เกมกรอม สะเอมเทศ ดากดำ และมะขามเถา เป็นไม้เลื้อยตระกูลถั่ว ใบเป็นใบประกอบรูปขนนก มีใบย่อยเรียงเป็นคู่ ออกดอกเป็นช่อที่ซอกใบ กลีบดอกมีสีม่วงแดง ชมพู หรือขาว ผลเป็นฝักคล้ายถั่วลิสง ฝักแก่มีเมล็ดสีแดงดำ เปลือกแข็งเป็นมันลื่น หากกลืนทั้งเมล็ดจะไม่เป็นพิษ เนื่องจากเปลือกจะไม่ถูกย่อยในกระเพาะอาหารและลำไส้ แต่ถ้าขบหรือเคี้ยวเมล็ดให้แตกและกลืนเข้าไป อาจทำให้เสียชีวิตได้ ทั้งนี้เนื่องจากภายในเมล็ดมีสารพิษหลายชนิด ชนิดที่มีพิษมากที่สุดคือ abrin a-d ซึ่งเป็นโปรตีนกลุ่ม Lectin ที่ออกฤทธิ์โดยตรงต่อเซลล์เม็ดเลือดแดง และเซลล์พาราเนโครมาของตับและไต ได้รับสารพิษนี้เพียง 0.01 มิลลิกรัม ต่อน้ำหนักตัว 1

กิโกรัม หรือเพียง 1 เมล็ดจะทำให้เสียชีวิตได้ โดยระยะแรกหลังรับประทานประมาณ 2 – 3 ชั่วโมง จะทำให้อาเจียน ท้องเสีย และปวดท้อง ในรายที่มีอาการรุนแรงอาจอาเจียนเป็นเลือด ถ่ายอุจจาระมีมูกเลือด และช็อกจากการเสียเลือดมาก (hypovolemia) 2 – 3 วันต่อมา จะเริ่มมีอาการทางระบบอื่น เช่น ชีพ อ่อนเพลีย หัวใจสั่น มือสั่น ผิวน้ำแดง ชัก ความดันโลหิตต่ำ เลือดออกใน retina ตับวาย และไตวาย เป็นต้น หากสารพิษนี้ถูกผิวหนัง จะทำให้เกิดผื่นคัน หากถูกตาจะทำให้เกิดการระคายเคืองและตาบอดได้ ตำรายาไทยใช้ลำต้นและรากแห้ง ต้มน้ำดื่ม แก้ไอ หัวัดเจ็บคอ หลอดลมอักเสบ คีซ่าน ขับปัสสาวะ ขับเสมหะ และแก้เสียงแห้ง ใบสดมีรสหวาน ใช้ต้มกินแก้หัวัด ไอ เจ็บคอ หลอดลมอักเสบ และปวดตามข้อ ทางเกษตรใช้น้ำที่สกัดจากเมล็ดมาเจือจางแล้วฉีดพ่นในแปลงผัก เพื่อกำจัดศัตรูพืชประเภทหนอนกระทู้ หนอนใยผัก และหนอนกินใบอื่น ๆ

ลักษณะใบ ดอก ฝัก และเมล็ดของต้นมะกัลดำตาดานู

เมล็ดของมะกัลดำตาดานูมีสีส้มสวยงามสะดุดตามาก บางคนนิยมนำมาร้อยเป็นสร้อยคอและสร้อยข้อมือ ผู้ปกครองและโรงเรียนควรสอนให้เด็ก ๆ รู้จักพืชและอันตรายของพืชชนิดนี้ พร้อมทั้งแนะนำไม่ให้เก็บเมล็ดมาเล่นหรือลองรับประทาน หากมีเครื่องประดับที่ทำจากเมล็ดของพืชชนิดนี้ ควรเก็บให้มิดชิดและห่างมือเด็ก เนื่องจากต้นมะกัลดำตาดานูเป็นไม้เถาต้นเดี่ยว จึงไม่ควรปลูกไว้ภายในบ้าน โรงเรียน หรือที่สาธารณะ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเก็บเมล็ดไปรับประทาน โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

2. สถานการณ์ในต่างประเทศ

2.1 สถานการณ์การติดเชื้อไวรัส Chikungunya ที่เกาะ Reunion ในมหาสมุทรอินเดีย

พบผู้ติดเชื้อไวรัส Chikungunya ซึ่งมีอยู่เป็นพาหะรวม 6,200 ราย จากประชากร ทั้งหมด 760,000 คน โดยมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ประมาณสัปดาห์ละ 250 ราย และคาดว่าในช่วงฤดูร้อนต่อฤดูฝนที่จะถึง การระบาดจะแพร่กระจายไปยังทางตอนใต้ของเกาะนี้

2.2 การระบาดของ Yellow Fever ที่หมู่บ้าน Alto Tuntus ประเทศเปรู

ระหว่างวันที่ 2 – 28 ธันวาคม พ.ศ. 2548 พบผู้ป่วยรวม 73 ราย (attack rate 17.0 %) เสียชีวิต 7 ราย (อัตราป่วยตาย 10 %) การระบาดมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เฉพาะในช่วง 1 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 23 – 25 ธันวาคม พ.ศ. 2548 พบผู้เสียชีวิตรวม 6 ราย

2.3 โรคพิษสุนัขบ้าในโคนมและมีผู้สัมผัส จากการตีนมเป็นจำนวนมาก ที่รัฐโอกลาโฮมา ประเทศสหรัฐอเมริกา

วันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2548 พบโคนมตัวหนึ่งในฟาร์มโคนมแห่งหนึ่งของเมือง Claremore ป่วยและตายด้วยโรคพิษสุนัขบ้า โดยฟาร์มแห่งนี้มีโคนมประมาณ 71 ตัว ระหว่างวันที่ 4 – 19 ธันวาคม พ.ศ. 2548 โคทั้งหมดผลิตนมสดประมาณ 5,000 แกลลอน ทางกรเกรงว่าผู้ที่ตีนมสดที่ไม่ผ่านการพาสเจอร์ไรท์ รับประทานผลิตภัณฑ์หรือครีมที่ผลิตจากนมของฟาร์มแห่งนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวจะเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้า จึงได้แจ้งเตือนและติดตามให้ผู้สัมผัสที่มีโรคประจำตัว ผู้ที่ได้รับยากภูมิคุ้มกันเชื้อโรค และผู้ที่มีแผลในช่องปาก ซึ่งจัดเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง ให้ไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า จนถึงขณะนี้ได้ฉีดวัคซีนให้แก่ผู้สัมผัสเหล่านี้ จำนวน 49 รายแล้ว

*****

หากท่านต้องการรายงานที่ ก้าวทันต่อเหตุการณ์
มีคุณค่าต่อระบบเฝ้าระวังและควบคุมป้องกันโรค
รวดเร็ว ทันใจ ครอบคลุมข้อมูล
โปรดแจ้ง ชื่อ นามสกุล สถานที่ทำงาน
พร้อม E-mail ที่จะจัดส่ง ไปยัง

sirirak@health.moph.go.th

รายงานด่วน ฉบับใด จะส่งให้ท่านทุกวันศุกร์

“ ไม่เสียค่าใช้จ่าย ”